

Valašské Vánoce

Richard Šobotka

Richard Sobotka

Valašské Vánoce

2015

ŽAR

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být přenášena
nebo reprodukována bez předchozího písemného souhlasu držitele práv.

Richard Sobotka
Valašské Vánoce

Text © Richard Sobotka
E-mail: richard.sobotka42@gmail.com

Sazba: Dušan Žárský

Korektura: autor

V elektronické podobě první vydání
Vydal Dušan Žárský – ŽÁR, www.zar.cz
v roce 2015

ISBN: 978-80-86725-74-1

*V příběhu jsou reprodukovány detaily obrazu
Jana Bartoše: Betlém, olej na plátně, rok 1934.*

Reprofoto Richard Sobotka.

Vánoce zase přicházejí.
Tiše a po špičkách kráčí sněhovým pápěřím.
Pokaždé ve stejný čas zlehounka zaťukají na dveře.
Přinášejí radost a pohodu.
I hřejivé teplo lásky.

NARÁZ se přihnál z polských rovin na severu studený povichr. Až kdesi od polárních krajů přiletěl, přinesl vůni a chuť zimy. Kalupem oblékal všechny do kožíšků, beranic, palčáků a teplých papučí.

Povětrisko nezbedné česalo úbočí Radhoště a Černé hory, silným fukem vymetlo ze sedla Pinduly všecek prach, komíny pasekářských chalup rozezpívalo meluzínou jak pastýřské fujary. Hospodyním fuklo komínovou dírou hustý dým i s přehršlí sazí mezi rendlíky, hrnce, kastrolky, posypalo tím čertovským cukrem už navařené, že po jídle všeckým huby tou černou mastnotou svítily. Raději svíčku sfouknout a také střípek zrcadla schovat aby neuhlédli, jací jsou z nich naráz šmuríni.

Také krápání do toho času nečasu přišlo. Chvílemi padaly kapky jak palec tlusté, potom třeba jenom taková mlžka jen na zrosení čepice. Pak i mráz si pospíšil a hned pochtívačně zkoušel štípnout, kam jen to šlo.

Poblázněný vítr poslední listí ze stromů trhal, smýkal jím šustivě po cestách, zvedal ty barevné slzy pozdního podzimu po přehrších do výšky, až jako hejnko strnadů se ty barevné skvrny v divoké povětrnosti třepetaly, pak je zase pouštěl dolů, škarpy jimi zarovnával, zvlněnou vodu v potoce jimi zdobil, rozséval je po brázdách zoraných polí i po zapomenutém strnisku, rozházel mezi prokřehlé stonky staré trávy, zlomyslně nabodával na pichlavé trny šípových keřů co rostly na kamenitých mezích.

HOSPODÁŘ znepokojeně obhlížel oblohu, plnou mračných krucanců. Spěšně přivíral vrata stodoly, dvířka přístodolků a chlévců, aby tlučení zavěšeného hospodářského náčiní, jako když bije Turek, co za starých časů táhl krajem mordovat, loupit a pálit, aby to neklidné skřípání a harašení nelekalo kravičky ve chlívě, staříčka na peci a nedávno narozenou cérenku Aničku, spokojeně spící v kolébači.

Děcka kalupem domů z pasínku, kde hlídaly kozu a ovečky, aby jim mlsné huby nevešly do sousedovy rolky na zapomenuté kvaky a řepu. Dobytek raději sám přiskákal, skrýt hlavu před nepohodou do útulných chlévců.

Pasáčky bosé nohy chladem až ozíbalý, že od bolesti a zimného štípání plačtivě skuíkali. Nepomáhalo třít šlapky o lýtka, darmo dechem zahřívají zkřehlé dlaně. Kapsami, ba aj všelijakýma dŕumama jim nafoukalo do chatrných gatí, pod tenkou halenu, kabátec všelijaký snadno profouklo. Tak vyskakovali, jak kdyby jim za ušima bŕeskná muzika do kvapného tance vyhrávala, zuby drkotáním vyzváněly jak zvonce o nedělní bohoslužbě při pozdvihování.

Však dobře vám tak, neposluchy! Už drahnou chvíli se mohli hrát u pecku vedle staříčka. Šero dávno nahlíží do roklin, údolí, oni pořád jak ten dým po lese, po loukách. Teď by ty svoje prostuzené zadky nejradši natlačili málem až mezi hrnce, rovnou na rozpálenou plotnu.

POŘÁD to bylo jenom takové větrové hraní, ale sotva tma zahoustla na rozsvícení šklébíka, přidal se k podivočelému větrisku mráz. Vodu, co tam kdesi vysoko na nebesích pracovití andělé a všichni svatí už kolikátý den vylévali z putének lidem na hlavy, kapky malé, menší, ty větší ba i ty velké, naráz je mrazisko měnilo ze skupenství kapalného do skupenství pevného. Křehké sněhové vločky jako pápěří poletovaly. Mráz ostrými zuby vykrojoval do každé ozdobné krajkoví. Fukěť větrnými dlaněmi tou materií posypával zem,

Teď by se nikdo neodvážil vystrčit z vyhráté chalupy mezírkou dveří ani špičku nosu, ba ani myš stodolná fousek spárou mezi deskami. Pes zalézal v boudě pod hrstičku slámy, kterou mu hospodář přihodil, trochu tepla tam najít.

Kočky se v kuchyni tlačily co nejvíc k vyhrátým kachlíkům, pletly se hospodyně pod nohama. Pantáta nosil z dřevníku polínka po náručí, kamna je hladově polykala.

TEĎ konečně přišel čas vytáhnout z almary pořádné boty, prohlédnout fajnovější škarbaly a také hrubé komišňáky, jestli je myši od jara nerozhryzaly a vyzkoušet či do nich pořád ještě vejde šlapa, uvyklá za celé léto při bosém chození volnosti. Však kůže na noze jak podrážka, palce zráňané od kamení, lýtka od trnů podrápané. Také poměřit boty, komu které ty parisky líp pasují. A když jich pochybělo tak rozhodnout, kdo je bude nazouvat ráno a kdo je bude nosit odpoledne, či jestli je potřeba navštívit ševce a nechat ušít na dluh škarbaly fungl nové. Když na to došlo, takové nejprve obout na zkoušku do kostela, potom do školy a až pak pro trochu parády se v nich projít i po návsi, aby závistiví sousedé viděli jak vypadají nové boty. Ale bůh chraň se v nich šklíhat po sněhu, po ledě! Hned by měl hody řemen, co přidržuje tatíkovi gatě na břuchu.

KDYŽ se pak přece osmělili a mezírkou dveří do toho času nečasu vyhlédli – huh! Všude bílo a bílo, sníh fujal, vršil se do zámetí. Už zasypal střechu chalupy, zahradu, pole, cesty i chodníky. Les pod bílou duchnou jen odfukoval. I za krk to studivé pápěří padalo. Honem beranici na hlavu, šálu omotat kolem krku, ruce do palčáků, teplý kožíšek na ramena, nohy do papučí.